

5 ข้อค้นพบ ปลดล็อกวิกฤตทุนมนุษย์ สู่อนาคตที่เสมอภาค

The State of
Equity in
Thai Human
Development
2026

ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ
ของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง 2569

The State of Equity in Thai Human Development

5 ข้อค้นพบ ปลดล็อกวิกฤตทุนมนุษย์ สู่อนาคตที่เสมอภาค

ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่จุดเปลี่ยนผ่านด้านโครงสร้างประชากรช่วงสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ ท่ามกลางกระแสความท้าทายที่ซับซ้อนและรุนแรงจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้จัดทำรายงานสถานการณ์ฯ ฉบับนี้ขึ้นเพื่อให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้ที่ผู้กำหนดนโยบายของประเทศได้พิจารณาใช้ประโยชน์จากบทวิเคราะห์ และผลการวิจัยที่ กสศ. และองค์กรภาคีด้านวิชาการได้รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ฉายภาพอนาคตที่ประเทศไทยอาจเผชิญวิกฤตโครงสร้างประชากร และวิกฤตการขาดทุนมนุษย์ที่ไม่เพียงพอทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ หรือ “วิกฤตซ้อนวิกฤต” (Perfect Storm) ที่จะทำให้ประเทศไทยและคนไทยไม่สามารถไปถึงเป้าหมายด้านต่างๆ ที่กำหนดไว้ร่วมกันได้อย่างเสมอภาค

เป็นเวลากว่า 4 ทศวรรษแล้วที่ประเทศไทยติดอยู่ใน “กับดักรายได้ปานกลาง” (Middle-Income Trap) แม้ตลอด 40 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีการขยายตัวของคนชั้นกลาง และผู้มีรายได้สูงเพิ่มขึ้นมากมายเป็นประวัติการณ์ แต่ยังคงมีประชากรไทยหลายล้านคนรั่วเวียนที่ยังคงติดอยู่ใน “กับดักความยากจนข้ามรุ่น” (Intergenerational Poverty Trap) ทำให้ประเทศไทยยังคงมีรายได้เฉลี่ยของประชากรห่างจากเป้าหมายการเป็นประเทศรายได้สูงอีกกว่าร้อยละ 40-50 ซึ่งอาจต้องใช้เวลาอีกมากกว่า 20 ปีในการบรรลุเป้าหมายของประเทศดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยกำลังเผชิญวิกฤตประชากรจากที่เคยมีประชากรเกิดมากกว่าปีละ 1 ล้านคนเมื่อ 40 ปีที่ผ่านมา ปัจจุบันประชากรไทยเกิดใหม่ต่อปีเกือบไม่ถึงปีละ 4 แสนคน สวนทางกับอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงวัยของไทยอยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตราการเกิดถึง 2 เท่าแล้ว ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ภาวะ “วิกฤตประชากร” ที่มีคน “เกิดน้อย สูงวัย และยากจน”

หากไม่ทำอะไร หน้าต่างแห่งโอกาสในการพัฒนาประเทศหลายๆ บานกำลังปิดตาย และต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดูแลประชากร และการชำระหนี้ของประเทศไทยจะเกินกำลังในการหารายได้ของคนไทยในที่สุด ดังนั้นการลงทุนพัฒนา “คน” หรือ “ทุนมนุษย์” (Human Capital) อย่างเสมอภาค จึงเป็นกุญแจดอกเดียวที่จะไขทางออกนี้ได้ หากไม่มีการปฏิรูปการลงทุนในทุนมนุษย์อย่างเพียงพอ ตรงจุด และต่อเนื่อง ประเทศไทยมีความเสี่ยงสูงที่จะเผชิญกับภาวะล้มละลายเชิงโครงสร้าง ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และเสถียรภาพทางการเงินการคลังของประเทศในระยะยาว

ด้วยเหตุนี้ จากการวิเคราะห์เชิงลึกด้านสถานการณ์ และการจัดสรรทรัพยากรด้านการพัฒนาคนของประเทศไทยตลอดหลายปีที่ผ่านมา กสศ. ได้สังเคราะห์ออกมาเป็นข้อเสนอแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้ที่กำหนดนโยบายของประเทศ เพื่อปรับแนวทางการลงทุนในทุนมนุษย์ไทยใน 5 มิติดังต่อไปนี้

1. คนไทยมีทุนมนุษย์ที่เท่ากันมากขึ้น: ปิดช่องว่างของคุณภาพประชากรที่ห่างกันตามฐานะทางเศรษฐกิจ
2. คนไทยมีทุนมนุษย์ที่ทันต่ออนาคตและการเปลี่ยนแปลง: ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกเทคโนโลยีและความไม่แน่นอน
3. คนไทยมีระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นมากขึ้น: ปลดล็อกศักยภาพและอนาคตของเด็กเยาวชนไทยเพื่อสร้างสรรคอนาคตไทยที่ทั่วโลกต้องการ
4. ระบบการศึกษาไทยพร้อมรับต่อสถานการณ์วิกฤต: โรงเรียน และเด็กไทยมีทางเลือกไม่ต้องยุติการเรียนรู้อีก
5. การศึกษาไทยที่ “ฟรี” จริง ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการศึกษาทุกรายการสำหรับคนไทยทุกระดับรายได้

หากเราละเลยการลงทุนในทุนมนุษย์ตั้งแต่วันนี้ ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์จากฐานภาษีที่หดตัวลงจนไม่เพียงพอต่อการแบกรับสวัสดิการสังคม และท้ายที่สุดเราจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาใดๆ ที่คนไทยอยากเห็นเกิดขึ้นในช่วงชีวิตนี้ได้เลย กสศ. มุ่งหวังให้รายงานฉบับนี้เป็น “เข็มทิศและสัญญาณเตือนภัย” สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นเกณฑ์สำคัญในการพิจารณานโยบายและภาวะผู้นำที่กล้าตัดสินใจ “ลงทุนในมนุษย์” อย่างจริงจัง เพราะนี่ไม่ใช่เพียงแค่นโยบายด้านการศึกษาแต่คือ “ทางรอดเดียว” เพื่อให้ประเทศไทยก้าวพ้นวิกฤตและเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ : กุญแจสำคัญของการพัฒนาประเทศ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับกับดักที่ทำทลายอนาคตของประเทศ ได้แก่ **กับดักรายได้ปานกลาง** ที่จุดรั้งการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเศรษฐกิจไทยเติบโตเฉลี่ยเพียงร้อยละ 2 - 3 ต่อปี ซึ่งต่ำกว่าศักยภาพและต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน ขณะที่**กับดักความยากจนข้ามรุ่น**ทำให้ครัวเรือนนับล้านยังคงเผชิญกับ **“วัฏจักรความยากจนข้ามชั่วอายุคน”** ซึ่งการพัฒนา “คน” ถือเป็นกุญแจสำคัญในการก้าวข้ามกับดักทั้งสองนี้ โดยมีงานวิจัยชี้ชัดว่าทุนมนุษย์คือตัวขับเคลื่อนถึงร้อยละ 45 ของการเติบโตทางเศรษฐกิจโลก¹ และได้นำพาประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศสู่ประเทศรายได้สูงได้สำเร็จ ผ่านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ต้องอาศัย “คน” เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญ ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี² แต่เงื่อนไขสำคัญคือ

ทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพต้องมาพร้อมกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งยังเป็นจุดอ่อนสำคัญของระบบการศึกษาไทย

1 Philippe Aghion & Ingvid Almås & Costas Meghir, 2025. “Human Capital and Development,” NBER Working Papers 34602, National Bureau of Economic Research, Inc.
2 World Bank. (2024). World Development Report 2024: The Middle-Income Trap (1st ed). World Bank Publications.

ทำไม “คน” ถึงสำคัญ เมื่อสังคมไทยกำลังเป็น “สังคมเกิดน้อย แก่มาก และยากจน”

นอกจากในมิติทางเศรษฐกิจแล้ว ประเทศไทยยังเผชิญความท้าทายทางสังคมที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติ**โครงสร้างประชากร** โดยในปี 2566 ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete aged society) เนื่องจากมีประชากรผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (ประมาณ 14.4 ล้านคน) และกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super aged society) หรือสังคมที่มีประชากรสูงวัยมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมดในอัตราที่เร็วที่สุดในภูมิภาคเอเชีย

ขณะเดียวกัน อัตราการเกิดของประชากรกลับมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2568 ประเทศไทยมี**อัตราการเกิดตลอดทั้งปีเพียง 416,574 คน** ซึ่งลดลงกว่าอัตราการเกิดของปีก่อนหน้ากว่าร้อยละ 9.88 และ**ต่ำกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงวัยที่ 951,781 คน³ อย่างมีนัยสำคัญ** นับเป็นปีที่ 2 ในรอบ 76 ปี ที่มีจำนวนเด็กไทยเกิดน้อยกว่า 500,000 คน ซึ่งสถานการณ์ที่ประเทศไทยมี**ประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นกว่าประชากรเกิดใหม่กว่า 5.35 แสนคน**นี้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง **เฉลี่ยปีละ 7%** ซึ่งทำให้ในทุก ๆ เด็ก 1 คนที่เกิดใหม่ จะมีผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นประมาณ 2 คน ซึ่งหมายความว่า ประเทศไทยต้อง**เร่งเพิ่มผลิตภาพ (Productivity)** โดยรวมของเด็ก เยาวชน และประชากรวัยแรงงาน เพื่อให้สามารถรองรับกับประชากรสูงวัยที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งให้**รัฐสามารถรับมือกับการะทบทางการเงินการคลังที่เพิ่มสูงขึ้นได้อย่างยั่งยืน**

สถานการณ์ยิ่งน่าเป็นห่วงเมื่อพิจารณาถึงความยากจน ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี 2568

พบว่าประเทศไทยยังมีครัวเรือนยากจนกว่า 1.03 ล้านครัวเรือน ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากปี 2566 ที่มีครัวเรือนยากจนอยู่ที่ประมาณ 6.86 แสนครัวเรือน⁴

3 อ้างอิงข้อมูลสถิติประชากร ณ วันที่ 9 มกราคม 2569 จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยข้อมูลจำนวนประชากรอายุ 60 ปี ของปี 2568 จะ อ้างอิงข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน 2568 ซึ่งเป็นข้อมูลล่าสุดที่มีในขณะจัดทำรายงานฉบับนี้

4 อ้างอิงข้อมูลจากรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2567 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

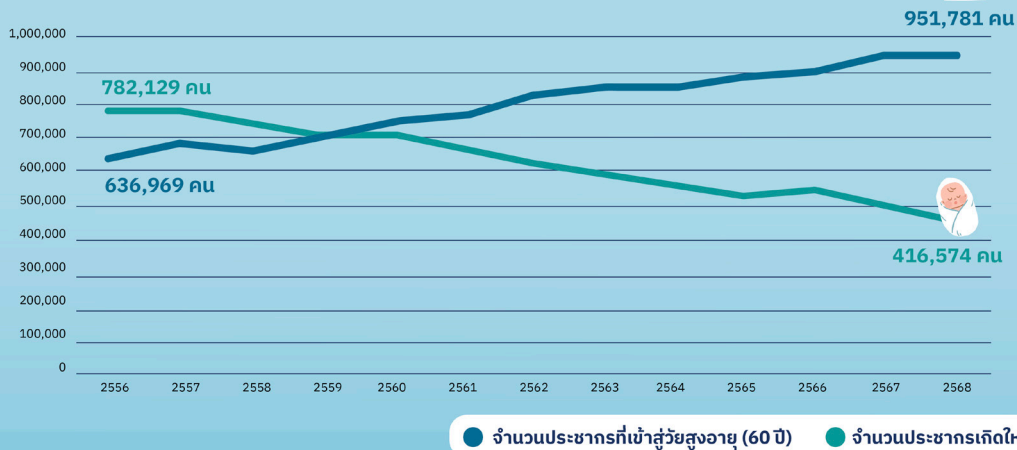
แนวโน้มเหล่านี้กำลังผลักดันให้ประเทศไทยเข้าสู่ **“สังคมเกิดน้อย แก่มาก และยากจน”** ที่จะมีกำลังแรงงานน้อยลงต่อเนื่อง สวนทางกับค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการที่มีแต่จะเพิ่มขึ้น

ด้วยเหตุนี้ “คนไทยทุกคน” จึงเปรียบเสมือน **“มนุษย์ทองคำ”** ที่มีค่ายิ่งและควรได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้สามารถเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศท่ามกลางความท้าทายที่รออยู่ข้างหน้า

ปี 2568 ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากกว่าเด็กเกิด 2 เท่า

กสศ

จากจำนวนประชากรเกิดใหม่ เปรียบเทียบกับจำนวนประชากรเข้าสู่วัยสูงอายุ

ที่มา : กรมการปกครอง (2569) ประมวลผลเพิ่มเติมโดยสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กสศ.

เมื่อคนคือ **“ทุนแรง”** สำคัญที่จะพาประเทศไทย
ออกจาก **“หล่ม”** ที่ตั้งรกรากพัฒนาและความเจริญก้าวหน้า
ของประเทศ คำถามสำคัญคือ
เราจะนำพาประเทศออกจาก **“หล่ม”** นี้ได้อย่างไร

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ การจัดสรรทรัพยากร และการพัฒนามนุษย์ในประเทศไทย

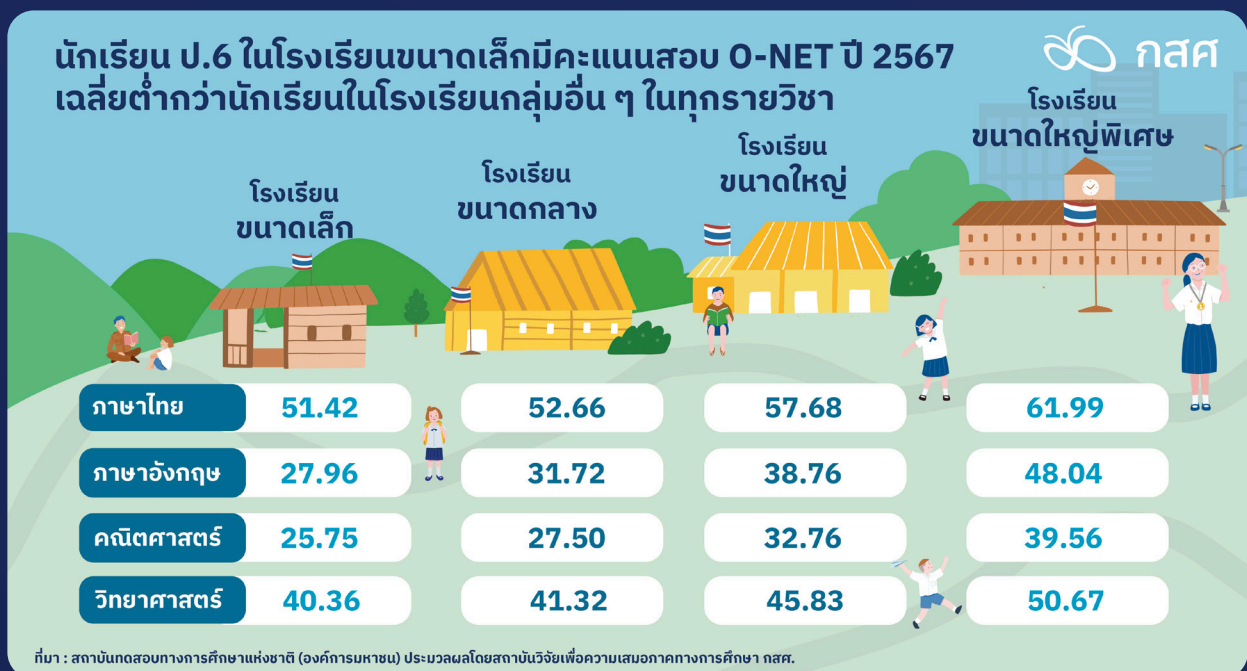
กสศ. ได้สังเคราะห์องค์ความรู้
และรวบรวมข้อมูลเชิงลึก
นำมาสู่ 5 ข้อค้นพบสำคัญ
พร้อมข้อเสนอเชิงนโยบาย
ที่มีฐานจากข้อเท็จจริง
และหลักฐานทางวิชาการ ดังนี้

ข้อค้นพบที่ 1 : ทุนมนุษย์ไทยที่ไม่เท่ากัน

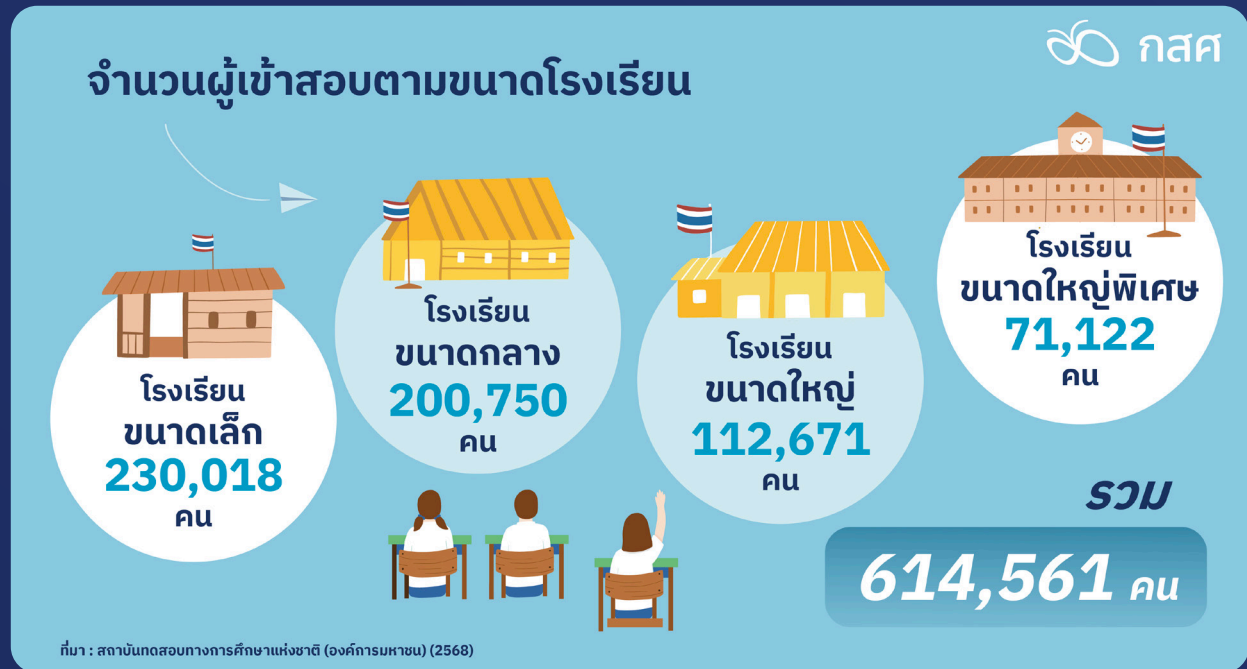
ความไม่เท่ากันที่ 1 : เด็กในโรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพการเรียนรู้ที่น้อยกว่าเด็กกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญ

เด็กไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มยากจนหรือด้อยโอกาส ยังต้องเผชิญกับความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพของการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะทางพื้นที่ ภูมิศาสตร์ ปัจจัยแวดล้อม ทรัพยากร และข้อจำกัดในการจัดการศึกษาในบริบทนั้น ๆ โดยหากพิจารณาจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 (จัดสอบเดือนกุมภาพันธ์ 2568) แสดงให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน

นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีคะแนนเฉลี่ย O-NET ต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ⁵ ในทุกรายวิชาอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สถานการณ์นี้สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้าง เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมักประสบปัญหาขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษา และนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครัวเรือนยากจนหรือด้อยโอกาส

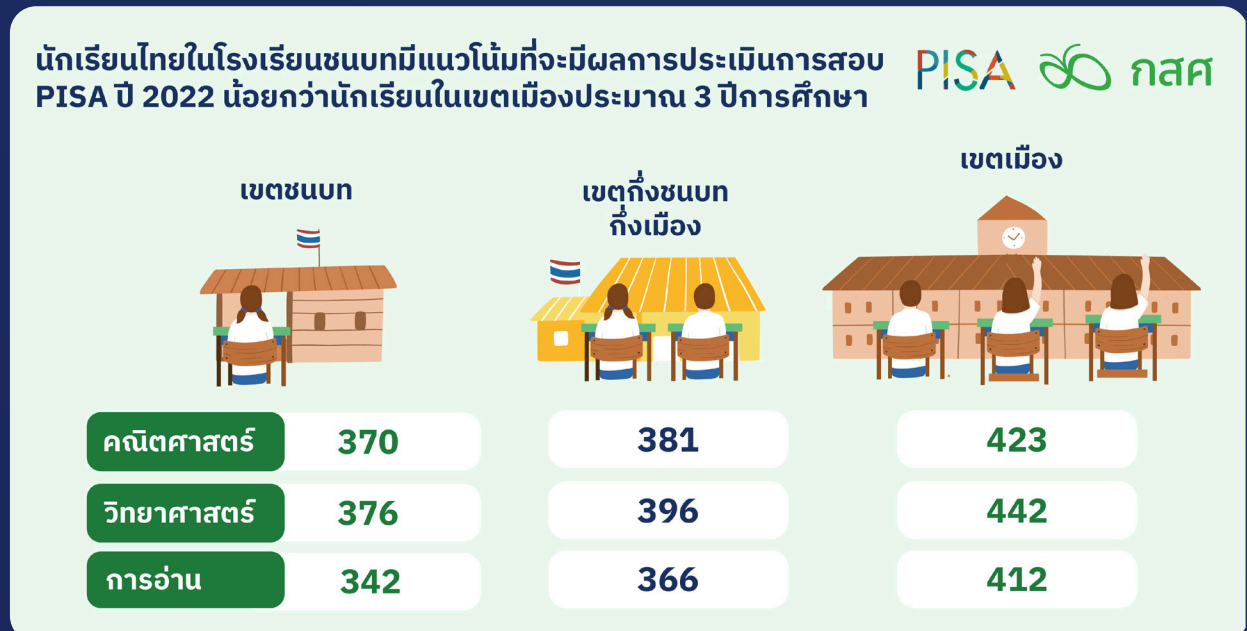

5 อ้างอิงหลักเกณฑ์การจำแนกขนาดสถานศึกษาระดับประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียน 119 คนลงมา) ขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียน 120 - 719 คน) ขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียน 720 - 1,679 คน) ขนาดใหญ่พิเศษ (มีจำนวนนักเรียน 1,680 คนขึ้นไป)

ความไม่เท่ากันที่ 2 : เด็กในชนบทมี “ทักษะวิทย์ คณิต และการอ่าน” ต่ำกว่าเด็กในเมืองกว่า 3 ปีการศึกษา

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า เด็กที่เรียนในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ชนบท มีระดับสมรรถนะที่ต่ำกว่าเด็กที่เรียนโรงเรียนในเขตเมือง ทั้งในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน โดยนักเรียนในเขตชนบททำคะแนนได้น้อยกว่าโดยเฉลี่ย 53 - 70 คะแนน **ซึ่งเทียบได้กับการเรียนรู้ที่เรียนในโรงเรียนประมาณ 3 ปีการศึกษา**

ที่มา : OECD (2023)⁷ ประมวลผลข้อมูลโดยสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กสศ.

6 เขตชนบท หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนขนาดเล็กที่มีประชากรน้อยกว่า 3,000 คน เขตกึ่งชนบทกึ่งเมือง หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ในตำบล เมืองขนาดเล็ก หรือเทศบาล ซึ่งมีประชากรตั้งแต่ 3,000 - 100,000 คน และเขตเมือง หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ในเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งมีประชากรตั้งแต่ 100,000 คนขึ้นไป

7 OECD (2023), PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>

ความไม่เท่ากันที่ 3 : เด็กยากจนมีโอกาเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยน้อยกว่าเด็กทั่วไปถึง 2.5 เท่า

จากการติดตามข้อมูลการเรียนต่อของนักเรียนจากครัวเรือนยากจนที่สุด 15% ของประเทศ⁸ และการเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) และที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) พบว่า ในปีการศึกษา 2564 มีนักเรียนจากครัวเรือนยากจนที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 167,989 คน โดยในปีการศึกษา 2565 พบว่านักเรียนกลุ่มดังกล่าวร้อยละ 18.5 ไม่พบข้อมูลการศึกษาต่อ ขณะที่นักเรียนจำนวน 136,961 คน หรือร้อยละ 81.5 ศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่า ต่อมาในปีการศึกษา 2568 พบว่า มีนักเรียนจากครัวเรือนยากจนเพียง 21,079 คน หรือร้อยละ 12.5 ที่ยังคงอยู่ในระบบการศึกษาและสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งต่ำกว่าอัตราการเรียนต่อผ่านระบบการคัดเลือกกลางบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (TCAS) ของนักเรียนทั้งประเทศที่อยู่ที่ย่อยละ 32 **กว่า 2.5 เท่า**

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.)

8 กสศ. ดำเนินการคัดกรองความยากจนด้วยวิธีการวัดรายได้ทางอ้อม (Proxy Means Test: PMT) ซึ่งเป็นวิธีการทางสถิติเพื่อใช้ในการคัดกรองนักเรียนยากจนด้วยการประมวลผลเป็นค่าคะแนนความยากจนของนักเรียนเป็นรายบุคคล ภายใต้เงื่อนไขการมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนยากจนไม่เกิน 3,000 บาทต่อคนต่อเดือน และข้อมูลที่บ่งบอกระดับความยากจนของครัวเรือน จำนวน 8 ด้าน อาทิ ภาระฟุ้งฟิง ลักษณะที่อยู่อาศัย และการเข้าถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

ข้อค้นพบที่ 2 : ทุนมนุษย์ไทยยังไม่ทันต่ออนาคต เด็กและเยาวชนไทยยังขาดทักษะแห่งอนาคต

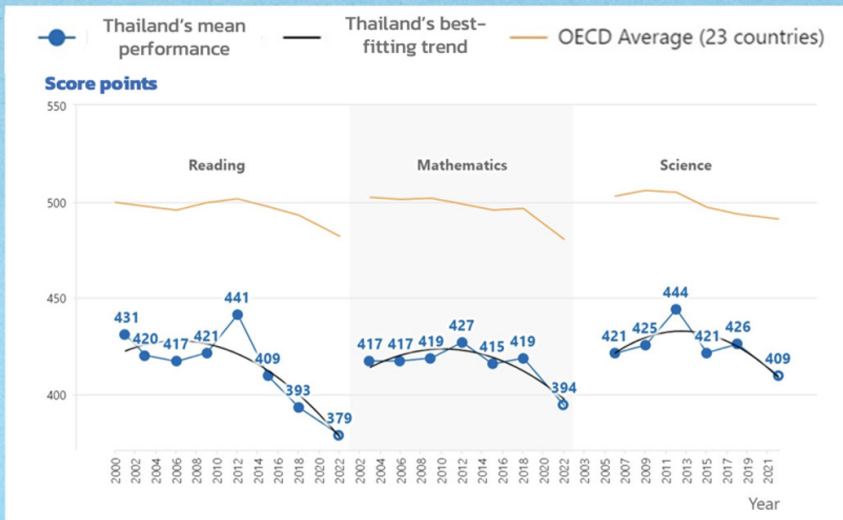
ในอนาคตที่โลกขับเคลื่อนด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว **“ทักษะแห่งอนาคต”** อย่างเช่นทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ความเป็นพลเมืองโลก และการให้เหตุผล (Reasoning) จะมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก⁹ มุ่งไปที่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้และทักษะในชีวิตจริง มากกว่าที่จะมุ่งวัดความสามารถในการท่องจำเนื้อหาหรือความรู้จากตำราเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่ “ปัญญาประดิษฐ์ (AI)” เริ่มเข้ามามีบทบาทอยู่ในส่วนต่างๆ ของชีวิต เสมือนเป็น “ไฟฟ้า” ของโลกสมัยใหม่ ที่ต้องการ “คน” ที่มีทักษะเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ จึงเกิดคำถามสำคัญว่า

ในปัจจุบัน เด็กและเยาวชนมีทักษะแห่งอนาคต
เหล่านี้แล้วมากน้อยเพียงใด
เพื่อให้เด็กและประเทศไทยไม่ถูกทิ้งไว้อยู่ข้างหลัง
กระแสนวัตกรรมและการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง

หากวิเคราะห์แนวโน้มของผลการประเมิน PISA ตลอด 20 ปีที่ผ่านมา นั้น จะพบว่า ผลการประเมินในรอบปีล่าสุด (พ.ศ. 2565) เป็นรอบการประเมินที่ประเทศไทยมีคะแนนต่ำที่สุดนับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มเข้าร่วมการสอบเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2543 ทั้งนี้ การลดลงของคะแนนเป็นแนวโน้มต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 โดยคะแนนของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD และอยู่ต่ำกว่าหลายประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม สะท้อนให้เห็นถึง “ความไม่พร้อม” ในทักษะที่มองว่า “จำเป็น” ที่เด็กอายุ 15 ปีในยุคนี้ควรมี

9 สหรัษฎ์ พลหาญ. (2566). ทักษะแห่งอนาคตสำหรับคนรุ่นใหม่: การทบทวนวรรณกรรมแบบกำหนดขอบเขต. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 46(1), 56-75.

แนวโน้มผลการประเมิน PISA ของประเทศกลุ่ม OECD และประเทศไทย

ที่มา: OECD (2023)

ในกลุ่มประเทศ OECD
ระหว่าง
ปี 2018 - 2022

- ✓ วิชาคณิตศาสตร์ ลดลง 15 คะแนน
- ✓ วิชาภาษาอังกฤษ ลดลง 10 คะแนน
- ✓ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ที่มีนัยสำคัญในวิชาวิทยาศาสตร์

นอกจากความไม่พร้อมในทักษะแห่งอนาคตที่เป็นทักษะพื้นฐานแล้ว หากวิเคราะห์หลังลึกลงไปทักษะเฉพาะด้าน อย่างเช่น สมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก (Global Competence) ซึ่งวัดความสามารถในการเข้าใจและเชื่อมโยงกับปัญหาของโลกที่มีความซับซ้อน และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้คนต่างวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญมากในโลกที่ “การติดต่อสื่อสารไร้พรมแดน” พบว่า จาก 27 ประเทศที่เข้าร่วมการประเมินสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก ประเทศไทยมีผลการประเมินในลำดับที่ 22 ซึ่งชี้ให้เห็นถึง **“ความไม่พร้อมในการปรับตัวและรับมือกับกระแสโลก”**

ผลการประเมินสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก (Global Competence) จากการประเมิน Innovative Domain ใน PISA 2018

กสศ

	Mean score	Comparison country/economy
1	576	Singapore
2	554	Canada
3	542	Hong Kong (China)
4	534	Scotland (United Kingdom)
5	527	Chinese Taipei
6	512	Spain
7	509	Korea
8	506	Croatia
9	497	Latvia
10	496	Israel ¹
11	489	Lithuania
12	488	Greece
13	486	Slovak Republic
14	480	Russia
15	479	Malta
16	466	Chile
17	463	Serbia
18	457	Colombia
19	456	Costa Rica
20	429	Brunei Darussalam
21	427	Albania
22	423	Thailand
23	413	Panama
24	408	Indonesia
25	408	Kazakhstan
26	402	Morocco
27	371	Philippines

- ✓ ไทยอยู่ในอันดับ 22 จาก 27 ประเทศ
- ✓ คะแนนเฉลี่ยของไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่เข้าร่วมการประเมิน
- ✓ คะแนนของไทยอยู่ในระดับเดียวกับประเทศอัลบาเนียและบรูไน

ที่มา : OECD (2020)¹⁰

10 OECD (2020), PISA 2018 Results (Volume VI): Are Students Ready to Thrive in an Interconnected World?, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/d5f68679-en>.

อีกทักษะหนึ่งที่เรียกได้ว่าเป็นรากฐานของนวัตกรรมและเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยไอเดียหรือวัฒนธรรม คือ **ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)** ความสามารถของบุคคลที่จะคิดค้นสิ่งใหม่ ออกจากกรอบหรือแนวความคิดเดิมๆ ซึ่งในการประเมิน PISA ในปี พ.ศ. 2565 ก็ได้จัดให้มีการประเมินสมรรถนะในด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วย ผลการประเมินชี้ว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 54 จากทั้งหมด 64 ประเทศที่เข้าสอบ โดยมีผลการประเมินต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD อย่างมีนัยสำคัญ และตามหลังประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน

ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) จากการประเมิน Innovative Domain ใน PISA 2022

ประเทศ/เขตเศรษฐกิจ	คะแนนเฉลี่ย	ประเทศ/เขตเศรษฐกิจ	คะแนนเฉลี่ย
1 Singapore	41	33 Uruguay	29
2 Korea	38	34 United Arab Emirates	28
3 Canada*	38	35 Qatar	28
4 Australia*	37	36 Costa Rica	27
5 New Zealand*	36	37 Greece	27
6 Estonia	36	38 Ukrainian regions (18 of 27)	27
7 Finland	36	39 Romania	26
8 Denmark*	35	40 Colombia	26
9 Latvia*	35	41 Jamaica*	26
10 Belgium	35	42 Malaysia	25
11 Poland	34	43 Mongolia	25
12 Portugal	34	44 Moldova	24
13 Lithuania	33	45 Kazakhstan	24
14 Spain	33	46 Brunei Darussalam	24
15 Czechia	33	47 Cyprus	24
16 Chinese Taipei	33	48 Peru	23
17 Germany	33	49 Brazil	23
18 France	32	50 Saudi Arabia	23
19 Netherlands*	32	51 Panama*	23
20 Israel	32	52 El Salvador	23
21 Macao (China)	32	53 Baku (Azerbaijan)	23
22 Hong Kong (China)*	32	54 Thailand	21
23 Italy	31	55 Bulgaria	21
24 Malta	31	56 Jordan	20
25 Hungary	31	57 North Macedonia	19
26 Chile	31	58 Indonesia	19
27 Croatia	30	59 Palestinian Authority	18
28 Iceland	30	60 Dominican Republic**	15
29 Slovenia	30	61 Morocco	15
30 Slovak Republic	29	62 Uzbekistan	14
31 Mexico	29	63 Philippines	14
32 Serbia	29	64 Albania**	13

- ✓ ไทยอยู่ในอันดับ 54 จาก 64 ประเทศ
- ✓ คะแนนเฉลี่ยของไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD
- ✓ ในกลุ่มประเทศอาเซียน ไทยได้คะแนนน้อยกว่า สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน

ที่มา : OECD (2024) ¹¹

จากผลการประเมินทั้ง 3 ทักษะมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึง “ความไม่เท่ากันต่ออนาคต” ของทุนมนุษย์ไทย ทั้งทักษะที่เป็น **Hard Skills** และ **Soft Skills** ที่ทุกฝ่ายควรเร่งมือแก้ไข ก่อนที่ช่องว่างของทักษะจะขยายตัวกว้างขึ้นจนยากเกินเยียวยา

11 OECD (2024), PISA 2022 Results (Volume III): Creative Minds, Creative Schools, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/765ee8c2-en>.

ข้อค้นพบที่ 3 : ระบบการศึกษาที่ยังไม่ยืดหยุ่น เมื่อการศึกษาไทยยังไม่ปรับตัว เด็กไทยมีทักษะด้านพัฒนาการ การคิดที่ล่าช้ากว่านานาชาติ

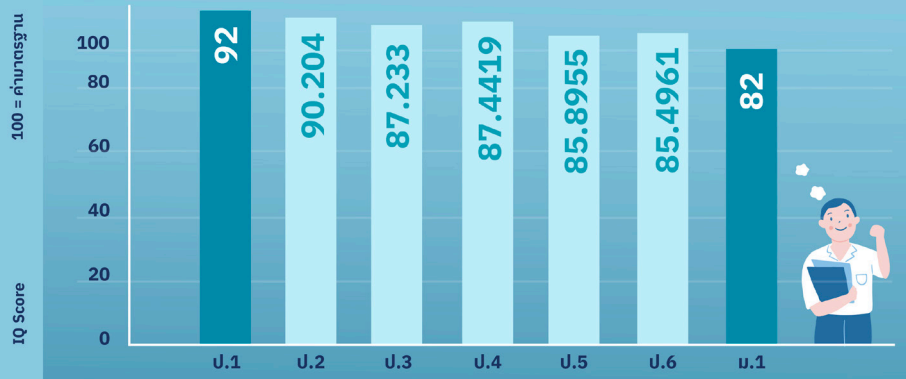
โดยทั่วไป การศึกษาเปรียบเสมือนการลงทุนมนุษย์ ซึ่งเป็น “การลงทุน” ที่มีการสั่งสม พัฒนา และเพิ่มพูนอย่างต่อเนื่อง จนเกิดผลสำเร็จเป็นดอกผลที่จะเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพในอนาคตท่ามกลางโลกและสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยของ สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กสศ. ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบ นโยบาย (RIPED) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ซึ่งติดตามกลุ่มตัวอย่างเด็กเล็ก¹² ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยติดตามเด็กคนเดิมจนเข้าระบบการศึกษาในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา พบว่า เมื่อเด็กกลุ่มดังกล่าวเลื่อนระดับชั้นเรียนจากระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ไปจนถึง ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีระดับเชาวนปัญญาที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเด็กในสหรัฐอเมริกาในอายุนั้น ๆ ที่ 100 และมีแนวโน้มที่จะมีระดับเชาวนปัญญา (IQ) โดยเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยดังกล่าวมากยิ่งขึ้น แม้จะเป็นเด็กในระดับชั้นสูงขึ้น

12 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเด็ก ซึ่งคณะผู้วิจัยติดตามเป็นกลุ่มตัวอย่างซ้ำจำนวน 1,292 คน โดยเริ่มติดตามอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเป็นเด็กเล็กในปี 2559 โดยสุ่มเลือกจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมโครงการวิจัย RIECE Thailand ทั้งนี้ เป็นการประเมินเชาวนปัญญาด้วยเครื่องมือ Raven's 2 Progressive Matrices

การถดถอยในทักษะการคิด (Cognitive Skills)

เมื่อเด็กเติบโต แต่เชาวน์ปัญญากลับยิ่งห่างจากค่ามาตรฐานของเด็กสหรัฐฯ

ระยะเวลาในการติดตามต่อเนื่องตั้งแต่ ป.1 ถึง ม.1
จากการติดตามเด็กจำนวน 1,200 คน ตลอดระยะเวลา 7 ปี

หมายเหตุ : 1. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเด็กจากพื้นที่ชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งคณะผู้วิจัยติดตามเป็นกลุ่มตัวอย่างซ้ำจำนวน 1,292 คน โดยเริ่มติดตามอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก ในปี 2559 โดยสุ่มเลือกจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมโครงการวิจัย RIECE Thailand
2. เป็นการประเมินเชาวน์ปัญญาด้วยเครื่องมือ Raven's 2 Progressive Matrices โดยค่าคะแนน 100 เป็นค่า IQ โดยเฉลี่ยของเด็กสหรัฐฯ ในอายุนั้น ๆ
ที่มา : RIECE (2025)

ข้อค้นพบนี้ สะท้อนให้เห็นว่า เด็กไทยได้รับการพัฒนาด้านเชาวน์ปัญญาหรือทักษะการแก้ปัญหาในระดับที่น้อยกว่าเด็กในสหรัฐฯ ในอายุเดียวกัน เรื่องนี้จะเป็นปัญหาเมื่อ **“การศึกษาไม่ยืดหยุ่น”** ไม่ปรับตัวตามวิธีการเรียนหรือความสนใจของผู้เรียน จนทำให้เด็ก ๆ นอกจากจะไม่ได้รับการพัฒนาทักษะแล้ว อาจ **“เบื่อ”** ขาดแรงบันดาลใจ หหมดไฟ จากการมานั่งเรียนเริ่มเป็นการมานั่งเฉย ๆ ในห้องเรียน และเมื่อผลการสอบออกมาว่าตัวเองไม่ผ่าน ติด 0 ก็จะถูกจากระบบการศึกษาไปในที่สุด

แต่ในทางกลับกัน หากเราสามารถดำเนินมาตรการ
ปรับการเรียนรู้อันมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีคุณภาพ
มีความน่าสนใจ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตได้ ก็มีโอกา
ที่จะฟื้นฟูเชาวน์ปัญญาให้กลับมาเพิ่มสูงขึ้นได้

ข้อค้นพบที่ 4 : ระบบการศึกษาที่ยังไม่ยืดหยุ่นต่อสถานการณ์วิกฤต ที่ซ้ำเติมความไม่พร้อมของระบบการศึกษา

ปี 2568 นับได้ว่าเป็นปีที่ประเทศไทยเผชิญกับสถานการณ์วิกฤตที่มีความรุนแรงและส่งผลกระทบอย่างสำคัญ และฉับพลันต่อการจัดการศึกษา ทั้งสถานการณ์ที่เป็นภัยธรรมชาติ และสถานการณ์ความรุนแรงในบริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้นักเรียนต้องหยุดเรียนกะทันหัน และโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาได้รับความเสียหาย

ในด้านสถานการณ์ภัยธรรมชาติ ประเทศไทยยังคงเผชิญผลกระทบจากภาวะโลกร้อนรุนแรง ทั้งอากาศร้อนจัดผิดปกติ ฝนตกหนัก-แห้งแล้งสลับกันจากปรากฏการณ์ La Niña ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติในหลายพื้นที่ของประเทศ อาทิ¹³

น้ำท่วมภาคเหนือในช่วงปลายเดือน พ.ย. 2567 ในจังหวัดเชียงราย ที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง สร้างความเสียหายกับโรงเรียนจำนวน 205 แห่ง คิดเป็นมูลค่าความเสียหายกว่า 192.6 ล้านบาท

13 รวบรวมข้อมูลโดยสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา จากการให้สัมภาษณ์หรือการให้ข้อมูลของผู้แทนหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และปรากฏตามสื่อสาธารณะ

ภาวะฝุ่น PM 2.5 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่มีปริมาณฝุ่นเกินค่ามาตรฐาน ส่งผลให้กรุงเทพมหานครต้องสั่งปิดการเรียนการสอนเป็นการชั่วคราวในโรงเรียนกว่า 185 แห่ง จากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด 437 แห่ง

แผ่นดินไหวเมื่อ 28 มี.ค. 2568 เกิดเหตุแผ่นดินไหวรุนแรงที่มีจุดศูนย์กลางอยู่ในประเทศเมียนมา ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในหลายพื้นที่ของประเทศไทย รวมถึงกรุงเทพมหานคร โดยจากเหตุการณ์ดังกล่าวมีโรงเรียนและหน่วยงานการศึกษาทั่วประเทศได้รับความเสียหายทั้งหมดจำนวน 3,306 แห่ง แบ่งเป็นเสียหายเล็กน้อยจำนวน 2,900 แห่ง เสียหายปานกลางจำนวน 348 แห่ง และเสียหายหนักจำนวน 58 แห่ง

น้ำท่วมภาคกลางระหว่าง ส.ค. - พ.ย. 2568 เช่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีน้ำท่วมยังเป็นระยะเวลามากกว่า 4 เดือน สร้างความเสียหายต่ออาคาร ระบบสาธารณูปโภค และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจำนวนกว่า 85 แห่ง

น้ำท่วมภาคใต้ในเดือน พ.ย. 2568 มีโรงเรียนได้รับผลกระทบจากการปิดเรียนและความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐานและอาคารเรียนจำนวน 822 แห่งใน 10 จังหวัด โดยมีผู้ได้รับผลกระทบทั้งหมดจำนวนกว่า 100,591 คน ประกอบด้วย นักเรียนจำนวน 92,225 คน ครูและบุคลากรฯ จำนวน 8,366 คน

นอกจากภัยธรรมชาติข้างต้นแล้ว ในปี 2568 ยังมี**สถานการณ์ความรุนแรงตามแนวชายแดนระหว่างไทย - กัมพูชา** โดยในการปะทะกันครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 24 - 28 กรกฎาคม 2568 ได้มีการสั่งปิดโรงเรียนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการปะทะกว่า 914 แห่ง ขณะที่ในการปะทะครั้งที่ 2 ในเดือนธันวาคม 2568 ส่งผลให้มีโรงเรียนที่ต้องปิดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นการชั่วคราวกว่า 1,168 แห่งในพื้นที่ 7 จังหวัดชายแดนที่ติดกับกัมพูชา

จากสถานการณ์วิกฤต ทั้งสถานการณ์ที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ และสถานการณ์การสู้รบตามแนวชายแดน ส่งผลให้โรงเรียนจำนวนมากต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากการเรียนรู้แบบ ณ สถานที่ (Onsite) ไปเป็นการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online) ในระหว่างที่เกิดสถานการณ์วิกฤตหรืออยู่ระหว่างการฟื้นฟูหรือซ่อมแซมความเสียหาย **โดยผลกระทบส่วนใหญ่จะตกอยู่กับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยากจนหรือด้อยโอกาส** ซึ่งต้องแบกรับทั้งผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ครอบครัวไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้ตามปกติรายได้รายได้และเงินออมที่จำกัด และมีความสามารถในการอพยพย้ายถิ่นชั่วคราวในระดับที่น้อยมากหรือไม่อาจย้ายไปที่อื่นได้ ขณะที่กลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเดียวกันนี้ก็เป็นกลุ่มที่เข้าถึงการเรียนรู้ออนไลน์ได้ยากลำบากที่สุด อันเนื่องมาจากการขาดแคลนอุปกรณ์และบริการอินเทอร์เน็ตที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในภาวะวิกฤต รวมทั้งยังทำให้การเรียนมีประสิทธิภาพลดลงอย่างมากจากข้อจำกัดในการสื่อสารและรูปแบบการเรียนรู้ที่จำกัด เช่น การแจกใบงาน ที่ไม่อาจทดแทนรูปแบบการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยการลงมือปฏิบัติหรือการทดลองทำได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจนำมาสู่**ภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning Loss)** เช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นเมื่อครั้งการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ได้ ขณะที่เด็กและเยาวชนยากจนก็จะเป็นกลุ่มที่ฟื้นตัวได้ช้ามากกว่ากลุ่มอื่น

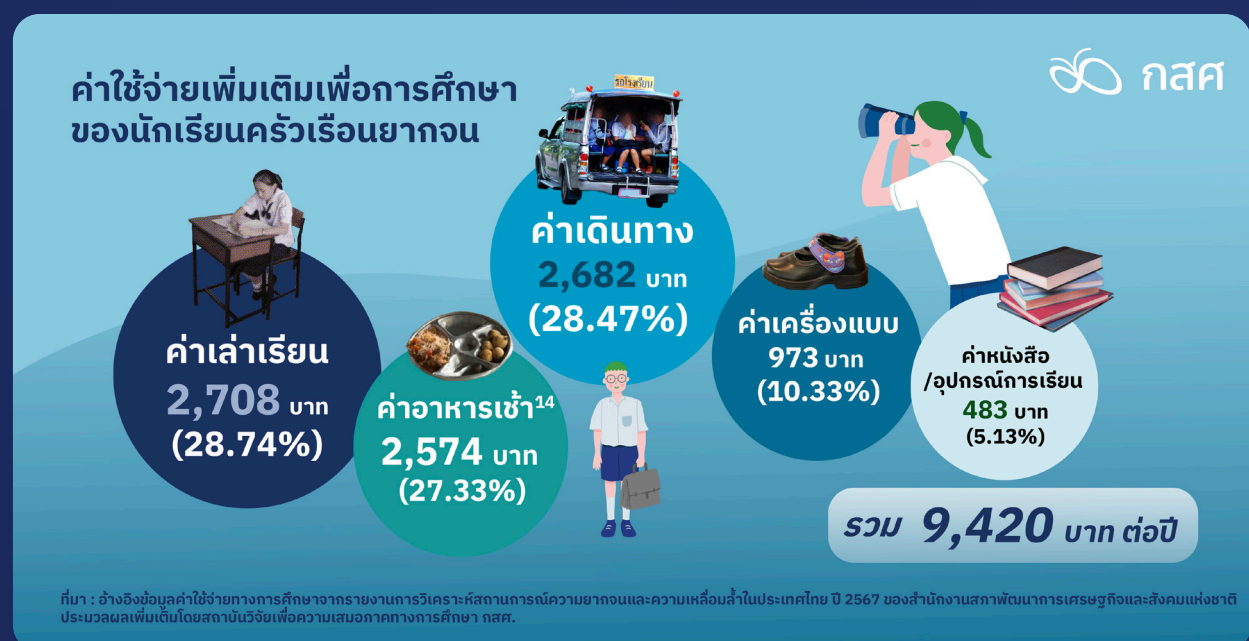
นอกจากมิติด้านการเรียนรู้แล้ว สถานการณ์พิเศษเหล่านี้ยังส่งผลต่อ **‘สภาพปกติของเด็กทั้งชีวิต’** ที่ต้องเปลี่ยนไป ตั้งแต่ความเป็นอยู่ การรับประทานอาหารที่อาจทำให้เด็กทานไม่ครบมื้ออาหาร เนื่องจากเด็กยากจนมักจะรับประทานอาหารกลางวันโรงเรียน รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรม การเล่น ตลอดจนกิจวัตรภายในครอบครัว ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลกระทบต่อสภาวะจิตใจของเด็กด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กปฐมวัยที่การเรียนรู้และการส่งเสริมพัฒนาการต้องอาศัยการทำกิจกรรมทางกายภาพเป็นหลัก รวมทั้งยังกระทบกับทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะการเข้าสังคม จากการที่เด็กไม่ได้เข้าสังคม เจอเพื่อนฝูงหรือครูที่โรงเรียน ซึ่งผลกระทบดังกล่าว หากไม่ได้รับการฟื้นฟูหรือแก้ไขโดยเร่งด่วน อาจถึงเป็นรอยแผลเป็นที่ส่งผลต่อทักษะอารมณ์สังคมและการทำงานในอนาคตได้

ข้อค้นพบที่ 5 : การศึกษาไทยที่ “ฟรี” ไม่จริง

ในด้านค่าใช้จ่ายทางการศึกษา พบว่าแม้ภาครัฐจะจัดให้มีเงินอุดหนุนทางการศึกษาภายใต้โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (“โครงการเรียนฟรี 15 ปี”) ซึ่งประกอบด้วย เงินอุดหนุนรายหัว ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควบคู่กับการจัดสรรเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจนและทุนเสมอภาคจาก กสศ. แล้ว

**เงินจำนวนดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมเพียงพอต่อการส่งบุตรหลาน
ในครัวเรือนยากจนให้ได้เข้ารับการศึกษ โดยครัวเรือนยากจนยังคง
มีรายจ่ายทางการศึกษาที่ต้องจ่ายเพิ่มเติมเองนอกจาก
ที่รัฐอุดหนุนให้ 9,420 บาทต่อคนต่อปี**

โดยในค่าใช้จ่ายจำนวนดังกล่าวส่วนมากเป็นค่าใช้จ่ายด้านค่าเล่าเรียน ค่าเดินทาง และค่าอาหารเช้าตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงภาระค่าใช้จ่ายที่ครัวเรือนยากจนยังต้องแบกรับเพื่อให้บุตรหลานของตนได้เข้าถึงการศึกษาและมีโอกาสหลุดพ้นกับดักความยากจนข้ามรุ่น ชี้ให้เห็นถึง “ความไม่เพียงพอ” ของเงินอุดหนุนที่ไปยังฝั่งผู้เรียน

14 ค่าอาหารเช้าของนักเรียนในครัวเรือนยากจน ประเมินการจากค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อวัตถุดิบในการทำอาหารเช้าและมีคุณค่าทางโภชนาการเพียงพอต่อความต้องการพื้นฐานของนักเรียนในช่วงวัยดังกล่าว ขณะที่ค่าอาหารเช้าของนักเรียนในครัวเรือนร่ำรวย ประเมินการจากค่าใช้จ่ายสำหรับใช้ซื้อชุดอาหารเช้า เช่น ชุดอาหารเช้าแบบ American Breakfast

ความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรทรัพยากรให้โรงเรียน

แม้ประเทศไทยจะมีการจัดสรรเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนในอัตราต่อหัว (Per Head Subsidy) ที่เมื่อฟังดูผิวเผิน อาจเข้าใจว่าเป็นการจัดสรรอย่างเสมอภาค เพราะเป็นการจัดสรรที่เด็กทุกคนได้รับในอัตราเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว การจัดสรรในลักษณะดังกล่าวไม่ได้เป็นไปตามหลักความเสมอภาค เนื่องจากหากเป็นการจัดสรรตามหลักความเสมอภาค นักเรียนหรือโรงเรียนที่ขาดแคลนหรือมีต้นทุนมาก ควรได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนมากตามระดับความจำเป็นของนักเรียนหรือโรงเรียนนั้นๆ เพื่อลดความขาดแคลนทางทรัพยากร ทั้งในด้านบุคลากร อุปกรณ์การเรียน การสอน โครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงงบประมาณที่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั่วไป ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพให้แก่ผู้เรียนที่ด้อยโอกาส

กรอบแนวคิดการจัดสรรทรัพยากรตามหลักความเสมอภาค

เพราะความเหลื่อมล้ำมีหลายมิติ และต้องการวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายและตรงจุด

โดยจากข้อมูลในปีงบประมาณ 2564 พบว่า

จากงบประมาณทางการศึกษาจำนวน 100 บาท ประเทศไทยจัดสรรงบประมาณเพื่อลดช่องว่างของเด็กและโรงเรียนที่ยากจนหรือด้อยโอกาส (ความเสมอภาคแนวตั้ง) เพียง 4 บาทเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอต่อการลดความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย

สัดส่วนงบประมาณเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ปีการศึกษา 2564

ที่มา: ประมวลผลโดยผู้วิจัย ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์(ERTC) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

และหากพิจารณาไปในระดับโรงเรียน พบว่า “การจัดสรรเงินอุดหนุนโรงเรียน” ที่ยึดหลัก “เด็กทุกคนได้เงินเท่ากัน” ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพราะโรงเรียนในแต่ละประเภทมีต้นทุนในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งอาจอยู่บนพื้นที่สูง ในเกาะแก่ง สันเขา หรือใกล้ชายแดน และส่วนมากมักเป็นโรงเรียนเพียงแห่งเดียวในบริเวณพื้นที่นั้น **มีค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนต้องจ่ายมากกว่าโรงเรียนปกติโดยเฉลี่ยอย่างน้อย 300 - 450 บาทต่อคน รวมทั้งยังมีต้นทุนที่จำเป็นเพิ่มเติมในการช่วยเหลือให้เด็กด้อยโอกาสได้เข้าถึงการศึกษาอย่างต่อเนื่องด้วย**

สูตรจัดสรร งบป. โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล

จัดสรรเพิ่มเติมแบบ Block Grant ที่ผันแปรตาม

1) ขนาดโรงเรียน	(100 - 450 บาท/คน)
2) ลักษณะภูมิศาสตร์
พื้นที่สูง เกาะ สันเขา ใกล้ชายแดน	(300 - 450 บาท/คน)
3) จำนวนเด็กด้อยโอกาส	(150 - 700 บาท/คน)

ข้อเสนอปรับปรุงสูตรการจัดสรรงบประมาณ
เพื่อเพิ่มความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำ

**เมื่อใช้สูตรนี้ รัฐใช้งบประมาณอุดหนุนเพิ่มเติม
55,031,700 บาท**

ทางรอดออกจาก “หล่ม” : สานพลังเพื่อแก้ปัญหาการ พัฒนาทุนมนุษย์ไทย (All for Education)

จากข้อค้นพบสำคัญทั้ง 5 ประการข้างต้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังติดอยู่ในหล่มของการพัฒนาทุนมนุษย์ ความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาไม่ได้เป็นเพียงปัญหาเชิงเดี่ยว แต่เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน หยั่งรากลึก และเชื่อมโยงกันในหลายมิติ การจะหลุดพ้นจากหล่มนี้ได้ จำเป็นต้องอาศัยแรงผลักดันจากทุกภาคส่วนไปในทิศทางเดียวกันอย่างพร้อมเพรียง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องร่วมแรงร่วมใจกันสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบและบูรณาการ

1

คนไทยมีทุนมนุษย์ที่เท่ากันมากขึ้น: ปิดช่องว่างของ คุณภาพประชากรที่ห่างกันตามฐานะทางเศรษฐกิจ

เราต้องมุ่งลงทุนในการพัฒนาทั้งทักษะพื้นฐาน ทักษะการคิดขั้นสูง และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกอนาคต โดยเน้นการดำเนินการมาตรการส่งเสริมทักษะและการเรียนรู้แบบมุ่งเป้า (Targeted Intervention) ไปที่กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มาจากครัวเรือนด้อยโอกาส อยู่ในพื้นที่ห่างไกล หรือเป็นกลุ่มที่ยังมีสมรรถนะต่ำกว่าเกณฑ์พื้นฐานที่อายุหรือระดับชั้นนั้นควรทำได้ ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนจำนวนมากของประเทศ โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนในกลุ่มดังกล่าวเข้าถึงสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้อย่างเสมอภาค มิให้สมรรถนะแห่งอนาคตหรือการเรียนรู้คุณภาพสูงกระจุกตัวอยู่แต่เพียงเด็กจากครอบครัวที่มีฐานะหรืออยู่ในเขตเมืองเท่านั้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการยกระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของเด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าว ยังมีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการกระจายตัวของการพัฒนาไปยังพื้นที่ต่างๆ และเพิ่มผลิตภาพของประเทศในภาพรวมด้วย

2

คนไทยมีทุนมนุษย์ที่ทันต่ออนาคตและการเปลี่ยนแปลง: ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกเทคโนโลยี และความไม่แน่นอน

จากผลการประเมิน PISA ชำต้น สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการพัฒนาทุนมนุษย์ไทยที่จะต้องเปลี่ยนผ่านจากระบบการศึกษาที่เน้นการท่องจำ การสอบแข่งขัน และการให้ความสำคัญเฉพาะผู้เรียนที่มีความพร้อม มาสู่**ระบบที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกอนาคตแก่ผู้เรียนทุกกลุ่ม** เราจึงควรมุ่งเน้นสร้างการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นในชั้นเรียน ให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ สามารถออกแบบวางแผน คิด วิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ทักษะอย่างแท้จริง รวมทั้ง**ระบบการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Formative Assessment) ที่เน้นการประเมินและพัฒนาสมรรถนะและทักษะในศตวรรษที่ 21 มากกว่าการทดสอบความจำ** เป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้ครูและผู้เรียนสามารถติดตามพัฒนาการและปรับปรุงการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ระบบการประเมินแบบนี้ไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลป้อนกลับที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง แต่ยังช่วยให้ครูสามารถออกแบบและปรับวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

นอกจากนี้ การพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัย**การบูรณาการระหว่างการศึกษาในระบบ การฝึกอบรมทักษะอาชีพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์** โดยเฉพาะการส่งเสริมการเรียนรู้แบบ project-based learning และ problem-based learning ที่เชื่อมโยงกับโจทย์จริงในสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นผ่านประสบการณ์ตรง ซึ่งจะช่วยเตรียมความพร้อมให้แรงงานไทยสามารถปรับตัวและเติบโตได้ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3

คนไทยมีระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นมากขึ้น: ปลดล็อกศักยภาพและอนาคตของเด็กเยาวชนไทย เพื่อสร้างสรรคอนาคตไทยที่ทั่วโลกต้องการ

ระบบการศึกษาไทยที่แข็งตัวและรวมศูนย์กลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ที่หลากหลายและตอบสนองต่อบริบทที่แตกต่าง¹⁵ การปฏิรูประบบการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็น ประกอบด้วย

- การเปิดพื้นที่ให้สถานศึกษาและชุมชนมีอิสระในการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต และความต้องการของผู้เรียน
- ระบบการศึกษาต้องรองรับเส้นทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียน แต่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะในโลกแห่งการทำงานจริง
- การยอมรับและรับรองทักษะที่ได้จากการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัยต้องได้รับการผลักดันอย่างจริงจัง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางที่มักหลุดออกจากระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม สามารถพัฒนาศักยภาพและได้รับการยอมรับในทักษะที่มี ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพและตอบโจทย์ความต้องการที่หลากหลายของสังคมและเศรษฐกิจไทย
- **การสร้างความยืดหยุ่นในระบบการศึกษายังหมายถึงการกระจายอำนาจการตัดสินใจและการบริหารจัดการสู่สถานศึกษาและชุมชนอย่างแท้จริง ประสพการณ์จากหลายประเทศชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนที่มีอิสระในการบริหารจัดการและปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นมีแนวโน้มที่จะสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีกว่า**
- แนวคิด **“Learning Passport”** หรือ**ระบบหน่วยกิตวิ่งตามผู้เรียน** เป็นนวัตกรรมสำคัญที่ควรได้รับการผลักดันเพื่อสร้างความยืดหยุ่นให้กับระบบการศึกษาไทย โดยผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน และสามารถโอนย้ายหน่วยกิตระหว่างสถาบันการศึกษาหรือระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบได้ ระบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างยืดหยุ่น สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการเฉพาะบุคคล โดยเฉพาะผู้เรียนกลุ่มเปราะบางที่อาจต้องออกจากระบบการศึกษาชั่วคราวด้วยเหตุจำเป็นทางเศรษฐกิจหรือครอบครัว

15 Nicholls, P., & Apiwattanakorn, P. (2015). Thailand: Where culture and the classroom collide. The New English Teacher, 9(1), 1-14.

- **ระบบการศึกษาไทยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากการกำหนดมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ** มาเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน แต่เปิดโอกาสให้แต่ละพื้นที่สามารถออกแบบวิธีการและกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง
- **ระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นยังต้องสามารถรองรับการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย** ทั้งการเรียนแบบผสมผสาน (blended learning) การเรียนรู้ตามอัตราก้าวหน้าของผู้เรียน (self-paced learning) และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง (experiential learning) เพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้ตามศักยภาพและความต้องการของตนเอง

4

ระบบการศึกษาไทยพร้อมรับต่อสถานการณ์วิกฤต: โรงเรียน และเด็กไทยมีทางเลือกไม่ต้องยุติการเรียนรู้เมื่อภัยมา

จากบทเรียนจากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในปี พ.ศ. 2568 โดยเฉพาะในพื้นที่ขนาดใหญ่และจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง รวมถึงวิกฤตการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชาที่มีการปะทะด้วยกำลังทางทหาร ได้แสดงให้เห็นถึงความเปราะบางของระบบการศึกษาไทยในภาวะวิกฤต การพัฒนา “**ระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นและรองรับวิกฤต**” (Resilient Education System) ที่แข็งแกร่งพอจะโอบอุ้มเด็กทุกคนไว้ได้ในทุกสถานการณ์จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญ ระบบนี้หมายถึงระบบการศึกษาที่สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอน พื้นตัวจากผลกระทบของวิกฤตได้อย่างรวดเร็ว และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบสำคัญของระบบนี้ประกอบด้วย

- การพัฒนา**โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ครอบคลุมและเข้าถึงได้และมีความยืดหยุ่น** ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโดยการสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนรู้ทางไกล การมีอินเทอร์เน็ตฟรีที่มีครอบคลุม ทัวถึง แม้ในพื้นที่ห่างไกลหรือได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ
- พัฒนา**แพลตฟอร์มการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ**ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ ควบคู่ไปกับการพัฒนา**สื่อการเรียนรู้ที่ไม่ต้องพึ่งพาอินเทอร์เน็ต** เพียงอย่างเดียว และการสร้าง**ระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียน**ที่มีความเสี่ยงจะหลุดออกจากระบบ

- **การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาในภาวะวิกฤตต้องเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษาระดับชาติและมีแผนรับมือในระดับพื้นที่** โดยมีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้มั่นใจว่าวิกฤตต่าง ๆ จะไม่ทำลายโอกาสทางการศึกษาของเด็กไทย โดยเฉพาะกลุ่มที่เปราะบางที่สุด
- **การสนับสนุนทางสังคมและจิตวิทยา** การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาวะทางสังคมและจิตใจรวมถึงการให้คำปรึกษาในภาวะวิกฤตก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการสนับสนุนด้านวิชาการ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถรับมือกับความเครียดและความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้

5

การศึกษาไทยที่ “ฟรี” จริง ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกระายการสำหรับคนไทยทุกระดับรายได้

แม้ประเทศไทยจะมีนโยบายเรียนฟรี 15 ปี แต่ในความเป็นจริง ครอบครัวยากจนยังคงแบกรับภาระค่าใช้จ่ายแฝงจำนวนมาก¹⁶ ทั้งค่าเดินทาง อุปกรณ์การเรียน และค่าใช้จ่ายเสริมต่างๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ **การปฏิรูปการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา**จึงเป็นเรื่องเร่งด่วน โดยต้องปรับเปลี่ยนจากการจัดสรรแบบเหมาจ่ายรายหัวเท่ากันทุกคน มาเป็นการจัดสรรตามความต้องการจำเป็นและบริบทที่แตกต่างกัน (Differentiated Financing) โดยเฉพาะในพื้นที่ยากจนและห่างไกล โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลที่มีต้นทุนต่อหัวสูงกว่า ควรได้รับการจัดสรรงบประมาณรายหัวเพิ่มเติม ซึ่งคาดว่าจะต้องใช้งบประมาณราว 55 ล้านบาท เพื่ออุดหนุนโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลสังกัด สพฐ. จำนวน 907 โรงเรียน

16 อ้างอิงข้อมูลจากรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2567 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นอกจากนี้ ต้องปรับการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนให้ครอบคลุมต้นทุนแฝงในการเข้าถึง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้การศึกษาฟรีเป็นจริง ครบคลุมทั้งค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาโดยตรง และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นต่อการให้เด็กและเยาวชนเข้าถึง โอกาสทางการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

การปฏิรูปการจัดสรรงบประมาณยังต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพและความคุ้มค่าใน การใช้จ่าย เพื่อให้มั่นใจว่าทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดจะถูกใช้อย่างคุ้มค่าและตรงกับกลุ่ม เป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดงานวิจัยของธนาคารโลกพบว่า ประเทศไทย มีการลงทุนด้านการศึกษาในสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับ GDP แต่ผลลัพธ์ทางการศึกษายัง ไม่สะท้อนการลงทุนดังกล่าว¹⁷ **สะท้อนถึงปัญหาด้านประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณ**

การจัดทำงบประมาณแผ่นดินในลักษณะบูรณาการด้านการศึกษาเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Equity-based Education Budgeting: EBB) เป็นแนวทางสำคัญ ที่ควรได้รับการผลักดัน แนวคิดนี้มุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณที่คำนึงถึงความเหลื่อมล้ำและความแตกต่างของผู้เรียนและพื้นที่ โดยมีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและ ต้นทุนที่แท้จริงในการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ไม่เพียงมุ่งเน้นการจัดสรร ทรัพยากรที่เป็นธรรมมากขึ้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการบูรณาการงบประมาณจาก หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อลดความซ้ำซ้อนและ เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้จ่าย การปฏิรูปจึงควรมุ่งเน้นการกระจายอำนาจในการบริหาร งบประมาณสู่สถานศึกษาและท้องถิ่น พร้อมกับพัฒนาระบบความรับผิดชอบ (accountability) ที่เข้มแข็ง โดยให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการทำกับ ติดตาม นอกจากนี้ ควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการงบประมาณและ การติดตามการใช้จ่าย เพื่อลดความเสี่ยงด้านการทุจริตและเพิ่มความโปร่งใส รวมถึง การพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การจัดสรร งบประมาณเป็นไปอย่างแม่นยำและตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะ เด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงจะหลุดออกจากระบบการศึกษา

17 The World Bank. (2023). Thailand Public Revenue and Spending Assessment – Promoting an Inclusive and Sustainable Future. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099052523201515270/pdf/P17715706b8dee0540b1d10b6c2c1a8bd5c.pdf>

การดำเนินการทั้ง 5 ด้านนี้
ต้องเกิดขึ้นพร้อมกันอย่างบูรณาการ
ไม่สามารถแยกส่วนหรือเลือกทำเพียง
ด้านใดด้านหนึ่ง เปรียบเสมือนการใช้แรง
ผลักดันจากหลายทิศทาง
เพื่อนำพาประเทศไทยออกจาก “หล่ม”

การพัฒนาทุนมนุษย์ที่กำลังจมลึกลง
ทุกขณะ หากทุกภาคส่วนร่วมมือกัน
อย่างจริงจังและต่อเนื่อง
เราจะสามารถสร้างระบบการศึกษาที่มี
คุณภาพ เท่าเทียม และยั่งยืน
อันจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนา
ประเทศไทยให้ก้าวหน้าสู่การเป็นประเทศ
พัฒนาแล้วในอนาคต

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
อาคารเอส. พี. (อาคารเอ) ชั้น 13 เลขที่ 388
ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์ : 02-079-5475 โทรสาร: 02-619-1812 อีเมล: saraban@eef.or.th